

Jumalateenistus Nõos R, 07.04.23 kell 11.00, Suur Reede

Lektsioonid: Lk 23:1–12; Jh 19:1–11; Jh 19:12–17; Lk 23:26–32; Lk 23:33–43; Jh 19:28–30; Mt 27:51–52, 54; Lk 23:48–56

Jutlus: Jh 19:28–30

Laulud: 477; 81 (1); 70 (1); 94 (1–2); 92 (1–3); 90 (1); 96 (1); 378 (1–2); 94 (6); 96 (5); 100 (1–3)

Pärast seda ütles Jeesus, teades, et kõik on juba lõpetatud, et Kiri läheks täide: „Mul on janu.” Seal seisis äädikat täis anum. Nad torkasid nüüd äädikaga immutatud käsna iisopi roo otsa ja ulatasid selle tema suu juurde. Kui nüüd Jeesus oli võtnud äädikat, ütles ta: „See on lõpetatud!” ja langetanud pea, heitis hinge.

See on lõpetatud! „Täidetu om!“ nagu on lõuna-eeesti keeles kirjutatud Rõngu kiriku altarile.

Kui Jeesus teab ristil rippudes, et kõik on lõpetatud ja seda ka enne surma ütleb, siis mahub sellesse sõnasse „lõpp“ väga palju. Mahub hea ja halb, elu ja surm, ajalik ja igavene. Eesti Keele Instituudi Sõnaveeb ütleb sõna „lõpp“ kohta: „(1) Ajaline või ruumiline piir, mis katkestab millegi kestmise või ulatuse, kus miski saab läbi või otsa; viimane (alles olev) osa. (2) Häving, hukk või surm.“ Kõike seda tähendab ka Jeesuse lõpp ristil. Ja tähendab veel palju enam, mida meie, inimesed praegu veel ei saagi mõista.

Esmalt lakkab Jeesuse elu. Elu, mis oli kestnud u 33 aastat ja mille viimased aastad olid väga pingelised. Jeesus on Jumal, kuid on ka inimene. Ja ma arvan, et kui ta mõtles oma inimliku elu lakkamisele, siis tundis ta ka kahetsust ja ka hirmu.

Ükski inimene ei taha surra, arvan, ehkki tänapäeva järjest humaansem ühiskond hakkab tasapisi vastupidisele arvamusel jõudma (mõtlen eutanaasiat). Inimene kahetseb oma elu lõpus, et miski jäi tegemata. Ja inimene tunneb ka hirmu, sest ta ei tea kui valus on surra ja mis tuleb selle järel. Ka Shakespeare'i Hamlet ütleb oma kuulsas monoloogis: „See oleks lõpetus, mis hardasti on ihaldatav: surra, magada! Jah, magada... Võib-olla undki näha? Siin ongi konks. Sest see, mis unenäod meil võivad tulla selles surmaunes, kui maise mõllu puntrast pääsime, – see paneb kõhklema...“

Samas teadis Jeesus, et lõppenud on ka kannatused, mida ta pidi taluma. Need kannatused olid täiesti ebaõiglasel.

Kui kellegi kohta öeldakse, et ta kannatas ebaõiglaselt, siis leidub alati midagi, mis sellele väitele vastu räägib: kasvõi juba see, et mitte ükski inimene pole suutnud oma elu elada lõpuni laitmatult. Me kõik oleme patused. Ja prohvet Jeremija Nutulauludes NI 3:39 on öeldud: „Miks inimesed elus nurisevad? Igaüks nurisegu omaenese patu pärast!“

Kuid Jeesus oli elanud oma elu laitmatult, sest see kulges täpselt Jumala plaani kohaselt. Jeesus oli tulnud armastusest ja armastama, kuid ta tapeti halastamatult. Ja see oli täiesti ebaõiglane.

Lõppenud olid ka kannatused, mida Jeesuse pärast tundsid teised: tema ema ja tema jüngrid. Näha oma lähedast suremas ja haudapanekul on väga raske. Olen isegi kogenud, et pärast matusetalitust tuleb tavaliselt rahu, ehkki lein muidugi jääb.

Mõnede Jeesuse lähedaste kannatused võisid olla väga suured. Nt Jeesuse ema, kes tundis südames oma poja süütust ega mõistnud, nagu Jeesus, nende tähendust: küllap võis tal olla väga valus. Väga valus võis olla ka Peetrusel, kes oli ju Jeesuse kolm korda maha salanud ja tundis kindlasti, et ka tema suur osa on selles, et Jeesus nüüd niimoodi surema peab.

Olen siiani toonud välja kolm inimlikku võimalust, kuidas Jeesuse sõnu tõlgendada. Kuid neil lõpu kinnitavil sõnadel on muidugi ka jumalik tähendus.

Esmalt see, mida evangelist isegi mainib: et kiri läheks täide. Nimelt oli Jeesus tulnud maailma kindla ülesandega: viia lõpule töötused, mille Jumal on Pühakirjas antud. Meie kirjakohas nimetatakse Jeesuse janu, mis viitab kannataja janule Ps 69:22 ja ka Ps 22:16.

Kuid koos Jeesuse surmaga läheb täide kogu VT. Vaadake ainult selle algust ja lõpu.

VT algab loomislooga: Jumal loob kuue päevaga maailma ja hingab oma tööst seitsmendal päeval. Maailm sai küll kuue päevaga valmis, kuid mitte sajabrotsendiliselt. Inimesesse oli sisse kodeeritud ebatäiuslikkus, mis ilmnes tema pattulanguses. Jumal oli loonud inimese otsustusvõimelisena, vaba

tahtega. Kuid inimene otsustas enda kahjuks ja pidi seepärast Jumala kaitse alt lahkuma.

Jumal aga lahendas inimese ebatäiuslikkuse oma Poja Jeesuse Kristuse saatmisega maailma. Jeesus Kristust on nimetatud teiseks Adamaks. Kuid erinevalt esimesest oli Jeesus täiuslik inimene. Koos Jeesusega jõudis maailma loomine lõpuks täiusliku lõpuni.

On muidugi inimlikus mõttes traagiline, et seda loomistöö lõppu pidi markeerima Jumala Poja surm. Kuid teisalt avab ohver alati mingi ukse, mis muidu jääks avamata. See uks, mille avas Jeesuse, Jumala Poja surm, on avanud tee igavesse olemisse, mida ei suuda tumestada enam mitte miski. Jeesus on võitnud, Jumal on võitnud. Ja koos nendega on võitnud ka inimene.

Kuid vaadake hetkeks ka VT lõppu. Ml 3:23–24 on öeldud: „Vaata, ma läkitan teile prohvet Eelija, enne kui tuleb Issanda päev, suur ja kardetav. Ja tema pöörab vanemate südamed jälle laste poole ja laste südamed vanemate poole, et ma ei peaks tulema ja lööma maad needusega.”

Näeme, et VT lõpeb sõnaga „needus“ (*cherém*). Jumala esialgse plaani kohaselt pidi maailm lõppema needusega. Mida see täpselt tähendab, ei tea, aga kindlasti midagi hukatuslikku nii inimese kui ka kogu loodu jaoks. Selline lahenduskäik oli paratamatu, sest selles väljendus Jumala vääramatu loogika.

Siiski oli Jumalal loodust kahju ja ta andis talle võimaluse. Prohvet Eelija, kellest prohvet Malaki siin räägib, on ju UT tõlgenduse kohaselt Ristija Johannes. Johannese ülesandeks aga oli just Jeesuse tuleku ettevalmistamine. Nõnda võib öelda, et Jeesus tuli Jumala lepitusplaani kohaselt ja viis selle plaani võidukalt lõpule just ristil.

Kuid mida tähendab see suurejooneline lõpp Jeesuse ristil meie jaoks? Vastuseks nimetaksin kirjakohta Hb 2:14j: „Et nüüd lapsed on liha ja vere osalised, siis on ka Jeesus ise otse samal viisil liha ja vere omaks võtnud, et ta surma kaudu kõrvaldaks selle, kellel on võimetus surma üle – see tähendab kuradi –, ja vabastaks need, kes surma kartes olid kogu eluaja orjapõlves.“

Meie, inimeste elu lõpeb surmaga, kuid meie elutöö jääb alati lõpetamata. Me nimelt ei tea täpselt, milleks me suutelised oleme ja oleme seetõttu surmatunnini ebakindlad. Õpime kogu elu, kuid sureme ikka poolikute teadmistega. See vääramatu lõpu ja samas paratamatu lõpetamatuse paine valitseb kogu meie elu. Ja võib vist tõesti öelda, et me elame kogu elu justkui orjapõlves: ühest küljest ootame surma, teisest küljest kardame seda.

Kuid Jeesus tegi sellele lõpu. Ta andis meile teada inimese elu mõtte: maises, kaduvas elus polegi mõtet lõplikkust otsida, sest lõplikkuse kingib meile Jumal Jeesuses Kristuses. Ja see lõplikkus on jumaliku paradoksina igavene. See lõplikkus pole mitte lõplikkus, vaid täiuslikkus.

Nõnda on Suur Reede küll ühest küljest inimliku puudulikkuse tõttu traagiline päev. Teisest küljest aga jumalikku täiuslikkuse tõttu võidu päev. Kurvastagem inimestena, kuid rõõmustagem Jumala lastena!

Aamen.